

דין מנודה ומצורע בתספורת. מסתפקת הגמרא: מנודין ומצורעין
 מה הן בתספורת [א]. פושטת הגמרא: תא שמע, ששנינו בברייתא,
 מנודין ומצורעין אסורין לספר ולכבס. המשך הברייתא: מנודה
 שמת ולא ביקש מחילה מן החכמים שיתירו לו הנדוי, בית דין
 סוקלין את ארונו לבזותו. רבי יהודה אומר, לא – אין הכוונה
 שיעמידו עליו גל אבנים בגלל של עון שהעמידו עליו לאחר סקילתו
 על שמעל בחרם של יהושע (יהושע ז כו), אלא בית דין שולחין
 ומניחין אבן גדולה על ארונו, ללמדך שכל המתנה ומת בנדויו בית
 דין סוקלין את ארונו.
 דין אבל ומנודה ומצורע בעטיפת הראש. דין אבל: אבל חייב
 בעטיפת הראש, ויש ללמוד כן מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל על
 מה שעתידי ליקח ממנו את אשתו במגיפה (יחזקאל כד יז) ו'לא תעטה
 על שפם', והיינו שלא יעטוף ראשו עד שפתיו כדרך האבלים,
 מפלל דבולי עלמא מיתייבי בזה.
 דין מנודה. מסתפקת הגמרא: מנודה מהו – האם חייב בעטיפת
 הראש. פושטת הגמרא: אמר רב יוסף, תא שמע, ששנינו בברייתא,
 לאחר שהתענו הציבור י"ג תעניות על שלא ירדו גשמים, אם לא
 נענו נוחגים בנידוי והן מתעטפין ויושבין במנודין וכאבלים, עד
 שירחמו עליהם מן השמים. ומבואר שהמנודה מתעטף בראשו.
 דוחה הגמרא: אמר ליה אבני, דלמא מנודה לשמים כפי שהיו
 הציבור שלא נענו בתעניותיהם שאני, דתמיר ומצריך עטיפת
 הראש, אך מנודה לבית דין יתכן שפטר.
 דין מצורע. מסתפקת הגמרא: מצורע מהו בעטיפת הראש. פושטת
 הגמרא: תא שמע, שנאמר בו (ויקרא יג מה) 'ועל שפם יעטה', מפלל
 שחייב בעטיפת הראש [ב]. מסיקה הגמרא: שמע מינה.
 דין אבל ומנודה ומצורע בהנחת תפילין. דין אבל: אבל אסור להניח
 תפילין, ויש ללמוד כן מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל 'פארד חבוש
 עליך', והתפילין נקראים 'פאר', ואף שהיה אבל, מפלל דבולי עלמא
 בזמן אבילותם (אסור) [אסורין] בהנחת תפילין.
 דין מנודה. מסתפקת הגמרא: מנודה מהו בתפילין. מסיקה הגמרא:
 תיקו.
 דין מצורע. מסתפקת הגמרא: מצורע מהו בתפילין. פושטת
 הגמרא: תא שמע, ששנינו בברייתא, מה שנאמר במצורע (ויקרא יג
 מה) 'והצורע', בא לרבות בהן גדול לדיני מצורע, והנאמר (שם) 'בגדיו
 יהיו פרמים', מלמד שיהו בגדיו מקורעים, והנאמר (שם) 'וראשו יהיה
 פרוע', מלמד שאין פריעה אלא גדול שעיר וצריך לגדל שערו ולא
 לגלחם, דברי רבי אליעזר. רבי עקיבא אומר, נאמרה תויה בראש
 המצורע דהיינו וראשו יהיה פרוע, ונאמרה תויה בגד המצורע
 דהיינו בגדיו יהיו פרמים, ולמדים, מה – כשם שהויה האמורה
 בגד נאמרה בדבר שחיון מנופף שהוא הבגד, אף הויה האמורה
 בראש נאמרה בדבר שחיון מנופף, ולא בגידול שער. ומהו הדבר
 שחיון מנופף, מאי לאו – האם אין הכוונה אתפילין, כלומר שראשו
 יהיה פרוע [מגולה] מתפילין, שמצורע אסור בתפילין.
 דוחה הגמרא: אמר רב פפא, לא, כוונת רבי עקיבא אינה לתפילין
 אלא אפוקתא וסודרא – לכוזב וסודר, שמהם יהיה ראשו מגולה,
 ויתכן שחייב בתפילין.
 דין שאילת שלום באבל ומנודה ומצורע. דין אבל: אבל אסור
 בשאילת שלום, שמצינו דקאמר ליה רחמנא ליחזקאל (יחזקאל כד יז)
 'האנך דם', כלומר שב דומם ואל תשאל בשלום אחרים, שבדבר
 זה בלבד ינהג כמנהג האבלים. ואם יחזקאל שנצטווה שלא לנהוג
 אבלות נאסר בשאילת שלום, כל שכן שאר אבלים.
 דין מנודה. מסתפקת הגמרא: מנודה מהו – האם מותר בשאילת
 שלום לאחרים. פושטת הגמרא: אמר רב יוסף, תא שמע, ששנינו
 במשנה, שלאחר י"ג תעניות שהתענו הציבור על שלא ירדו
 גשמים ולא נענו ממעטים במשא ומתן וכו' ובשאילת שלום שבין
 אדם לחברו, בכני אדם הנוזפין – מנודים למקום. ומבואר שמנודה
 אסור בשאילת שלום. דוחה הגמרא: אמר ליה אבני דלמא מנודה
 לשמים שבו דיברה המשנה שאני, דתמיר והוא אכן אסור, ושאר
 מנודים יתכן שמתירים.

דין מצורע. מסתפקת הגמרא: מצורע מהו בשאילת שלום. פושטת
 הגמרא: תא שמע, ששנינו בברייתא, נאמר במצורע (ויקרא יג מה)
 'ועל שפם יעטה', ודורשים מ'שפם' שמשמע שצריך שיהו שפתותיו
 מדובקות זו בזו, דהיינו שיהא פמנודה וכאבל, ואסור בשאילת
 שלום. מסיקה הגמרא: שמע מינה שאסור.
 שואלת הגמרא: וניפשוט מינה את הספק גם למנודה שאסור, שהרי
 נאמר בה 'כמנודה'. משיבה הגמרא: אמר רב אחא בר פנחס
 משמיה דרב יוסף, מי קתני בברייתא שיהא כמנודה וכאבל שאסור
 בשאילת שלום, שאז אכן הכוונה שדומה להם בדבר זה, ומוכח
 שאסורים בו, הרי שיהא פמנודה וכאבל [קתני], וניתן לפרש
 שדומה להם במילי אחרות – בדברים אחרים, כלומר שאין
 להרבות בשיחה עם אנשים, ובזה דומה למנודה ולאבל, ואסור
 המצורע נמי בשאילת שלום, אך אינו דומה בזה למנודה.
 דין אבל ומנודה ומצורע בדברי תורה. דין אבל: אבל אסור בדברי
 תורה, ויש ללמוד כן מדקאמר רחמנא ליחזקאל (יחזקאל כד יז) 'האנך
 דם', ודורשים שידום מדברי תורה.
 דין מנודה. מסתפקת הגמרא: מנודה מהו בדברי תורה. פושטת
 הגמרא: אמר רב יוסף, תא שמע, ששנינו בברייתא, מנודה שונה
 לאחרים, ואחרים שונים לו, ונשכר למלאכת אחרים, ונשכרין לו
 אחרים למלאכתו. ומותרם שנידוהו שתי פעמים ולא שב
 שמחרימים אותו, דינו חמור יותר ולא שונה לאחרים ולא שונים לו,
 לא נשכר ולא נשכרין לו, אבל שונה הוא לעצמו כדי שלא יפסיק
 את למודו, ועושה לו חנות קמנה בשכיל פרנסתו. ואמר רב חנות
 קטנה היא כגון ובוני מיא – מכירת מים בפקתא דערבות – שוק של
 מקום ששמו ערבות, שאין מצויים שם מים. ומבואר שמנודה מותר
 בדברי תורה. מסיקה הגמרא: שמע מינה.
 דין מצורע. מסתפקת הגמרא: מצורע מהו בדברי תורה. פושטת
 הגמרא: תא שמע, ששנינו בברייתא, נאמר בדברי תורה (דברים ד
 ט-ו) 'והודעתם לכנוד ולכני כניד, יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך
 בחרב', ודורשים, מה להלן ביום אשר עמדת לפני ה' לקבל התורה,
 היה פאימה וניראה ונרתת ובויעה, שנאמר (שמות כ יד) 'וירא העם
 וינעו', אף כאן בלימוד התורה צריך שיהיה כך, מפאן אמרו, תובין
 והמצורעין ובויעלי נדות בשוגג, שלא נטמאו מתוך קלות ראש,
 מותרין לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים ולשנות במדרש ובש"ס
 בהלכות ובאגדות, וכעלי קריין שנטמאו מתוך קלות ראש ואינם
 באימה, אסורין בדברי תורה. ומבואר שמצורע מותר בדברי תורה.
 מסיקה הגמרא: שמע מינה.
 דין אבל ומנודה ומצורע בכיבוס בגדים: אבל אסור בתכבוסת
 בגדיו, דכתוב (שמואל ב' יד ב) 'וישלח יואב תקועה ויפח משם אשה
 חכמה ויאמר אליה התאבלי נא ולבשי נא בגדי אבל ואל תסוכי שמן
 והיית פאשה זה ימים רבים מתאבלת על מת', ו'בגדי אבל' היינו
 בגדים כעורים ומנוולים, ומבואר שאבל אסור לכבס בגדיו.
 דין מנודה ומצורע. מסתפקת הגמרא: מנודין ומצורעין מה הן
 בתכבוסת. פושטת הגמרא: תא שמע, ששנינו בברייתא, מנודין
 ומצורעין אסורין לספר ולכבס. מסיקה הגמרא: שמע מינה.
 דין אבל ומנודה ומצורע בחיוב קריעת בגדים. דין אבל: אבל חייב
 בקריעה של בגדיו, ויש ללמוד כן מדקאמר ליה רחמנא לכני אהרן
 לאחר מות אחיהם נדב ואביהוא (ויקרא י ו) 'ובגדיכם לא תפרמו',
 מפלל דבולי עלמא מיתייבי בקריעה כשהם אבלים.
 דין מנודה. מסתפקת הגמרא: מנודה מהו בקריעה. מסיקה הגמרא:
 תיקו.
 דין מצורע. מסתפקת הגמרא: מצורע מהו בקריעה. פושטת
 הגמרא: תא שמע, ששנינו בברייתא, נאמר במצורע (ויקרא יג מה)
 'בגדיו יהיו פרמים', והכוונה שיהו מקורעין. מסיקה הגמרא: שמע
 מינה שחייב בקריעה.
 דין אבל ומנודה ומצורע בכפיית המטה: אבל חייב בכפיית
 [הפיכת] המטה, ואסור בשכיבה במטה גבוהה, דתני בר קפרא
 ברייתא,

55 בימי האבל, אסור בתשמיש המטה.
 56 דין מנודה. מסתפקת הגמרא: מנודה מהו בתשמיש המטה [ב].
 57 פושטת הגמרא: אמר רב יוסף, תא שמע, ששינו בברייתא, כל
 58 אותן שנים שהיו ישראל במדבר, מנודין היו לשמים ממעשה העגל,
 59 ואף על פי כן שימשו מפותיהן, שהרי נולדו להם בנים ובנות,
 60 ומוכח שמנודה מותר בתשמיש המטה. דוחה אביי: אמר ליה אבבי
 61 לרב יוסף, ודלמא מנודה לשמים שאני, דקיל – קל ממנודה לבני
 62 אדם, ואין להביא ממנו ראייה להקל, ויתכן שמנודה לבני אדם
 63 אסור. מקשה הגמרא: וכי מנודה לשמים קיל, והא אמרת (לעיל ע"א)
 64 שאין ללמוד עטיפת הראש ואיסור שאילת שלום ממנודה לשמים,
 65 כיון שהוא קמיר ממנודה לבני אדם, ומדוע כאן מבואר שהוא קל
 66 ממנו. מתרצת הגמרא: ספוקי מספקא ליה – אביי הסתפק האם
 67 המנודה לשמים חמור יותר או קל יותר, ולכך זיל הךא קמרחי ליה
 68 וזיל הךא קמרחי ליה – דוחה ההוכחות ממנו לכאן ולכאן, שיתכן
 69 שמנודה לבני אדם קל יותר ואינו יכול ללמוד ממנודה לשמים
 70 להחמיר, ויתכן שמנודה לשמים קל יותר ואין ללמוד ממנו להקל.
 71 דין מצורע. מסתפקת הגמרא: מצורע מהו בתשמיש המטה. פושטת
 72 הגמרא: תא שמע, דתניא בברייתא, נאמר במצורע (ויקרא יד ח) וישב
 73 מחוץ לאהליו, והכוונה שיהא במנודה ובאבל, ואסור בתשמיש
 74 המטה, שהרי נאמר 'מחוץ לאהליו, ואין אהליו אלא אשתו, שנאמר
 75 לאחר מתן תורה (דברים ה כז) 'לך אמר להם שובו לכם לאהליוכם',
 76 והיינו לנשותיכם. מסיקה הגמרא: אכן שמע מינה שמצורע אסור
 77 בתשמיש המטה.
 78 שואלת הגמרא: וניפשוט נמי מברייתא זו למנודה שאסור
 79 בתשמיש המטה, שהרי אמרה 'שיהא כמנודה וכאבל ואסור
 80 בתשמיש המטה'. משיבה הגמרא: אמר רב הונא בריה דרב פנחס
 81 משמיה דרב יוסף, מי קתני כמנודה וכאבל שאסור בתשמיש
 82 המטה, שמשמע שגם מנודה אסור, הרי שינו 'שיהא במנודה
 83 ובאבל', והיינו במילי אחרניתא – בדברים אחרים, ומוסיפה
 84 הברייתא 'ואסור המצורע נמי בתשמיש המטה', שהוא דין בפני
 85 עצמו ואינו דומה בזה למנודה.
 86 דין אבל ומנודה ומצורע לענין שילוח קרבנות להקרבה. דין אבל:
 87 אבל ביום הראשון אינו משלח קרבנותיו להקרבה במקדש, דתניא
 88 בברייתא, רבי שמעון אומר, קרבן שלמים נקרא כן כיון שניתן
 89 להקריבו רק בזמן שהוא – המביאו שלם בדעתו, שדעתו מיושבת
 90 עליו, ולא בזמן שהוא אונן שאין דעתו מיושבת עליו.
 91 דין מנודה. מסתפקת הגמרא: מנודה מהו שישלח קרבנותיו אף
 92 שאינו יכול לבא לעזרה להקריבן. פושטת הגמרא: אמר רב יוסף,
 93 תא שמע, כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר מנודין היו לשמים.
 94 ואף על פי כן שלחו קרבנותיהן, ומבואר שמנודה משלח קרבנותיו.
 95 דוחה אביי: אמר ליה אבבי, ודלמא מנודה לשמים שאני, דקיל – קל
 96 ממנודה לבני אדם, ואין ללמוד ממנו להקל גם במנודה לבני אדם
 97 לשלח קרבנותיו. מקשה הגמרא: וכי ניתן לומר שמנודה לשמים
 98 קיל, והאמר (לעיל ע"א) שהוא קמיר. מתרצת הגמרא: ספוקי
 99 מספקא ליה לאבבי אם הוא חמור יותר או קל יותר, ולכן מדחי ליה
 100 להוכיח ממנו למנודה לבני אדם, שהרי יתכן שהוא קל יותר.
 101 דין מצורע. מסתפקת הגמרא: מצורע מהו שישלח קרבנותיו.
 102 פושטת הגמרא: תא שמע, דתניא בברייתא, נאמר בהלכות טומאה
 103 לכהנים שהורה יחזקאל (יחזקאל מד כז) 'ואחרי טהרתו שבעת ימים
 104 יספרו לו, ודורשת הברייתא, 'ואחרי טהרתו' היינו לא אחר טהרתו
 105 ממש אלא מיד אחר פרישתו מן המת – מנגיעה במת, שאז מונה
 106 שבעה ימים נקיים לטהרתו, ו'שבעת ימים יספרו לו' דורשים שאלו
 107 שבעת ימי ספירו של מצורע, ובהמשך (שם מד כז) נאמר 'וביום באו
 108 אל הכהן אל החצר הפנימית לשרת בקדש יקריב חטאתו',

1 השכינה מקוננת על בני אדם שמתים ואומרת, דמות דיוקני
 2 –[צורתין] נתתי בהן, שנאמר (בראשית טו) 'בצלם אלהים עשה את
 3 האדם', ובעונותיהם הפכתיה כלומר המתי אותה, ואתם
 4 המתאבלים כפו מפותיהן עליה.
 5 דין מנודה ומצורע. מסתפקת הגמרא: מנודה ומצורע מה הן
 6 כפשיית המטה מחמת חטאם, שהרי נרחקו מבני אדם ואין סדרם
 7 כסדרי בני אדם. מסיקה הגמרא: תיקו.
 8 דין עשיית מלאכה באבל ומנודה ומצורע. דין אבל: אבל אסור
 9 בעשיית מלאכה, ולמדים זאת מדכתוב (עמוס ח ט) 'הפכתיו חגיכם
 10 לאבל', נסמכו החגים לאבל ללמד שיש דבר שדינם שוה בו, מה
 11 הן אסור במלאכה אף אבל אסור במלאכה.
 12 דין מנודה. מסתפקת הגמרא: מנודה מהו בעשיית מלאכה. פושטת
 13 הגמרא: אמר רב יוסף, תא שמע, ששינו בברייתא, כשאמרו
 14 חכמים שיום תענית ציבור אסור בעשיית מלאכה, לא אמרו אלא
 15 ביום, אבל בלילה מותר, ומונה הברייתא דינים נוספים, ומסיימת
 16 וכן אתה מוצא במנודה ובאבל. מאי לאו – האם אין הריבוי למנודה
 17 ואבל נאמר אפוליהו – על כל המוזכר שם, ואף על דין זה שאסור
 18 בעשיית מלאכה ביום, ומוכח שאף מנודה אסור. דוחה הגמרא:
 19 לא, רבוי זה נאמר אשארא – על שאר הדינים המוזכרים שם [א],
 20 ולא על איסור מלאכה.
 21 הוכחה אחרת: תא שמע, ששינו בברייתא, מנודה שונה לאחרים
 22 ואחרים שונים לו, ונשקר למלאכת אחרים ואחרים נשקרין לו
 23 למלאכתו. מסיקה הגמרא: אכן שמע מינה שמתו בעשיית
 24 מלאכה.
 25 דין מצורע. מסתפקת הגמרא: מצורע מהו בעשיית מלאכה. מסיקה
 26 הגמרא: תיקו.
 27 דין אבל ומנודה ומצורע ברחיצה: אבל אסור ברחיצה, ויש ללמוד
 28 כן מדכתוב (שמואל ב' יד ט) לגבי אבל 'ואל תסוכי שמן', ומבואר
 29 שאסור בסיכה, ורחיצה בכלל סיכה.
 30 דין מנודה. מסתפקת הגמרא: מנודה מהו ברחיצה. פושטת הגמרא:
 31 אמר רב יוסף, תא שמע, ששינו בברייתא, כשאמרו שיום תענית
 32 ציבור אסור ברחיצה, לא אמרו אלא כל גופו, אבל פניו ידיו ורגליו
 33 מותר, וכן אתה מוצא במנודה ובאבל. מאי לאו – האם אין ריבוי
 34 זה אפוליהו ואף על רחיצת גופו, ומבואר שמנודה אסור. דוחה
 35 הגמרא: לא, רבוי זה נאמר רק אשארא, ואין לפשוט לענין רחיצה.
 36 דין מצורע. מסתפקת הגמרא: מצורע מהו ברחיצה. מסיקה הגמרא:
 37 תיקו.
 38 דין אבל ומנודה ומצורע בנעילת הסנדל. דין אבל: אבל אסור
 39 בנעילת הסנדל, ויש ללמוד כן מדכתוב ליה רחמנא ליחזקאל (יחזקאל
 40 כד יז) 'ונעליך תשים בגלגלך', ולא תחלצם כדרך האבלים, מפלל
 41 דבולי עקמא (אסור) [אסורין] בזמן אבילותם בנעילת הסנדל.
 42 דין מנודה. מסתפקת הגמרא: מנודה מהו בנעילת הסנדל. פושטת
 43 הגמרא: אמר רב יוסף, תא שמע, ששינו בברייתא, כשאמרו שיום
 44 תענית ציבור אסור בנעילת הסנדל, לא אמרו אלא בעיר, אבל בדרך
 45 מותר, הא ביצה, יצא לדרך חוץ לעיר נועל את הסנדל, נכנס לעיר
 46 חולץ אותה, וכן אתה מוצא במנודה ובאבל. מאי לאו – האם אין
 47 הכוונה בזה אפוליהו, ומוכח שמנודה אסור בנעילת הסנדל. דוחה
 48 הגמרא: לא, כוונת הברייתא אשארא, ואין לפשוט לענין נעילת
 49 הסנדל.
 50 דין מצורע. מסתפקת הגמרא: מצורע מהו בנעילת הסנדל. מסיקה
 51 הגמרא: תיקו.
 52 דין אבל ומנודה ומצורע בתשמיש המטה. דין אבל: אבל אסור
 53 בתשמיש המטה, ומוכח כן מדכתוב (שמואל ב' יב כד) 'ונתחם דוד את
 54 בת שבע אשתו ויבא אליה, מפלל דמעיקרא – קודם גמר הניחום

על כל נברא, ובפרט על האדם בחיר הנבראים, לנצל כל האפשרויות שניתנו לו, להרבות הטוב והיושר והצדק בעולם, וכמו שהראה הניסיון, הנה רק אז מובטחים שיהיה לזה קיום רק באם המושגים מיוסדים על האמונה באלוקים חיים המנהיג את העולם בפועל, ומשגיח על ענייניהם לפרטיהם.